

Duinen in de kop van Noord-Holland krijgen impuls

JOHAN STUART

Sinds de jaren negentig is Landschap Noord-Holland (voorheen Het Noord-Hollands Landschap) actief in de Grafelijkheidsduinen bij Den Helder. Binnenkort worden de duinen bij Den Helder uitgebreid. Kale bollenvelden worden omgevormd tot een fraai duingebied. Een spectaculair project waar mensen, dieren en planten beter van worden.

Een eerste uitbreiding van het gebied betrof het aangrenzende deel van de Donkere Duinen, waarvan in 1994 het beheer van PWN werd overgenomen. In 2001 volgde de Noordduinen, de duinstrook tot Callantsoog. De echte uitbreiding vindt binnenkort plaats.

De Noordduinen laatste konijnenparadijs?

Sinds 15 december 2001 heeft Landschap Noord-Holland de Noordduinen in beheer. Onder de Noordduinen verstaan we de smalle duinstrook van Callantsoog tot de Donkere Duinen bij Den Helder. De strook is 14 km lang en vaak maar enkele honderden meters breed. Bij Callantsoog is het duin slechts 100 meter breed, eigenlijk te smal vanuit het oogpunt van

kustverdediging. In totaal gaat het om 270 ha. Landschap Noord-Holland wil dit gebied graag beheeren, omdat het een belangrijk onderdeel uitmaakt van de Ecologische Hoofdstructuur, de wegenkaart voor de natuur. Het beheer zal dan ook gericht zijn op het versterken van de natuurwaarden. Er is een aantal bijzondere aspecten in dit gebied, zoals de uitgestrekte valleien met duinroosjes die tamelijk uniek zijn geworden in de Hollandse duinen. Ook bijzonder is het aantal konijnen. In de schemering, maar ook overdag, hippen er op diverse plekken hele groepen rond. Dat het ligt aan de af-

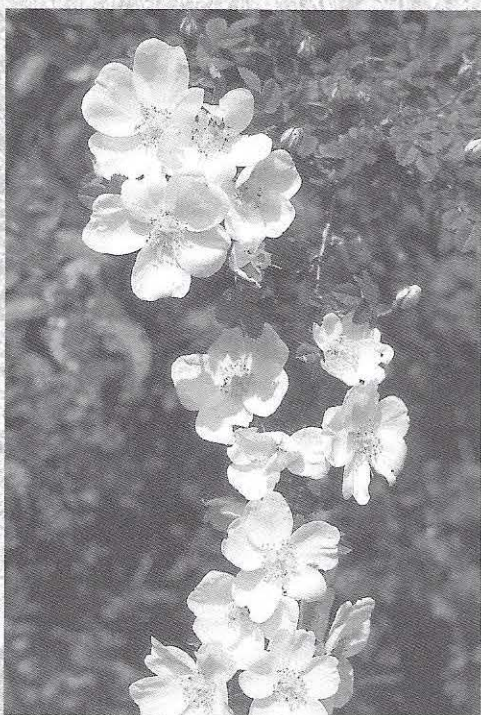
wezigheid van de vos, is niet de oplossing van het raadsel, want vossen zijn algemeen in dit gebied. Hoe het komt dat deze beestjes de verschillende ziektegolven goed overleefd hebben, is nog onbekend. Wel zijn recent een aantal aan VHS gestorven konijnen gevonden.

Ondertussen profiteren allerlei dieren van de aanwezigheid van het konijn. De tapuit is er bijvoorbeeld algemeen. Deze vogel broedt in verlaten konijnenholen. De soort is hier nog zo algemeen dat een inventarisatieformulier, ingediend bij SOVON, terugkwam met het verzoek het nog eens na te kijken. Er zijn tientallen paartjes geteld. Ook de holenduif is algemeen in het gebied. Een andere soort die profiteert van de afwisseling tussen open zand en begroeiing is de zandhagedis.

Groot contrast

Landschappelijk is het gebied bijzonder. Vanaf de doorlopende fiets- en wandelpaden is op veel plekken het grote contrast tussen de hoge duinen en de achterliggende landerijen opvallend. De (voormalige) landerijen bestaan voor een groot deel uit kaarsrechte bollenvelden en bij Julianadorp uit keurig aangelegde vakantieparken. De Noordduinen zijn ontstaan uit de in 1610 aangelegde stuifdijk. Deze had tot doel twee eilanden, Callantsoog en Huisduinen, te verbinden en het achterliggende land te beschermen tegen overstromingen. De aanleg van de dijk was pas mogelijk toen in de loop van de 16e eeuw het tussenliggende zeegat, het Heersdiep, verzand was. Later werd de achterliggende strandvlakte omgevormd tot Polder het Koegras. Het is een aanrader om eens een fietstocht te maken door het gebied. Twee stukken van het duingebied zijn nu nog in gebruik bij Defensie. Het zijn de schietkampen Botgat en Falga. Vanuit het duin wordt hier met zwaar geschut geschoten op doelen voor de kust. Dit geeft veel geluidsoverlast. Landschap Noord-Holland is dan ook bijzonder blij dat Defensie besloten heeft beide schietkampen binnen een termijn van vijf jaar te sluiten.

De uitgestrekte valleien met duinroosjes zijn tamelijk uniek geworden in de Hollandse duinen (foto: A.C. Zwaga).

Een belangrijke ontwikkeling om de natuurwaarden van de smalle Noordduinen te verhogen, is de aankoop van 45 ha bollengrond (foto: Jan Zijp).

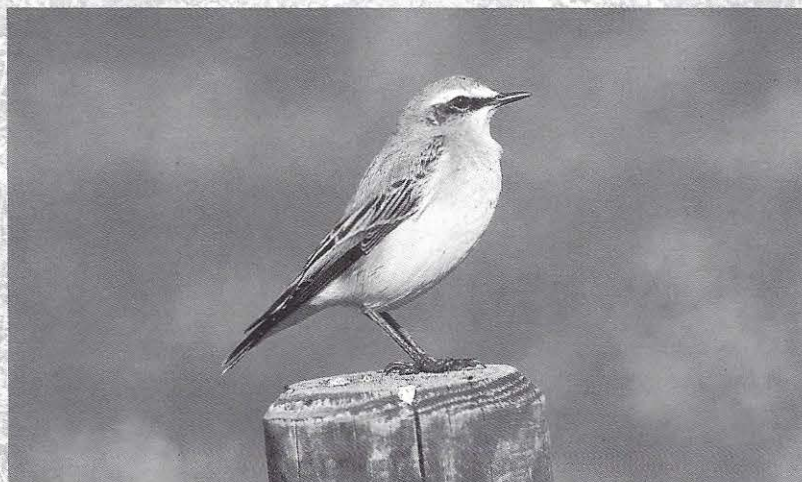
Enorme recreatiedruk

Op dit moment wordt er gewerkt aan een beheerplan voor het gebied. Daarin wordt ook een padenplan opgenomen. In de tijd dat er weinig toezicht was, ontstonden er rond de strandopgangen veel sluippaadjes. Deze worden of dicht gelegd of als officieel pad aangemerkt. Ondertussen is duidelijk dat toezicht op de recreatie veel tijd vergt. We zijn dan ook blij met een aantal vrijwilligers die als gastheren in dit gebied optreden. Zij geven informatie, maar spreken ook mensen aan als dat nodig is. Samen met de medewerkers van Landschap Noord-Holland en de politie wordt zo geprobeerd de enorme recreatiedruk op het gebied in goede banen te leiden. De problemen ontstaan vooral bij de ongeveer tien drukke strandovergangen.

Nieuwe natuur ter versterking

Een belangrijke ontwikkeling om de natuurwaarden van de smalle Noordduinen te verhogen, is de aankoop van 45 ha bollengrond. Deze grond ligt ten oosten van de Noordduinen en ten zuiden van Mariëndal en de Donkere

Er zijn tientallen paartjes van de Tapuit geteld (foto: Henk Harmsen).

Duinen. Op de werkvloer wordt dit nieuwe gebied nog aangeduid als Duinzoom Noord, maar het zal straks het ook Mariëndal gaan heten. De aankoop werd mogelijk in nauwe samenwerking met de gemeente Den Helder. Omdat bollengrond heel kostbaar is, ging het om vele miljoenen euro's. Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de provincie Noord-Holland, de Europese Unie en de Stichting Woonomgeving Den Helder betaalden allemaal een deel van dit bedrag.

Bureau Ten Haaf en Bakker heeft een inrichtingsplan gemaakt met enkele opvallende elementen: nieuwe (stuif)duinen, veel water, een oude woonterp, herstel van de gracht (een haye genoemd) waaruit ooit het zand gewonnen werd voor de stuifdijk en een fietspad. Bij het maken van het plan is goed gekeken naar hoe het gebied er vroeger uitzag. Oude kaarten leerden dat er wadgeulen waren, lage duintjes (zogenaamde nollen) en oude dijkjes. Een deel van dit landschap wordt gereconstrueerd. De kwelstroom uit de Grafelijkheidsduinen en de Donkere Duinen wordt gebruikt om een duinbeek te voeden. Dit schone water stroomt vervolgens in een grote, ondiepe plas waar veel vogels zich thuis in zullen voelen. Om de plantenontwikkeling optimaal te laten zijn, is gekozen om de voedselrijke bovenlaag, ongeveer 50 cm dik, af te graven. Dit zand moet afgevoerd worden. Nieuw is dat het publiek overal kan wandelen. Struinnatuur heet dat.

In de winter van 2004 wordt gestart met het enorme werk. De kosten daarvan worden voor een groot deel betaald door het VSB Fonds, Nationale Postcode Loterij, gemeente Den Helder, Stichting Fonds Woonomgeving en het Ministerie van LNV. Het is de bedoeling nog meer bollengronden achter de Noordduinen te kopen en om te vormen tot natuur- en recreatiegebied.

Samenbundelen van gebieden

Om al deze gebieden als één geheel te kunnen beheren, hoopt Landschap Noord-Holland ook Mariëndal en andere delen van de Donkere Duinen in beheer te krijgen. Die worden nu nog beheerd door respectievelijk het Gewest Kop van Noord-Holland en gemeente Den Helder. Door het samenbrengen van gebieden onder één beheerder kan het beheer efficiënter en kan het zich nog meer richten op de natuurlijke en cultuurhistorische waarden. Ook de recreatie is dan beter te verspreiden over de verschillende gebieden.

JOHAN STUART IS VOORLICHTER BIJ LANDSCHAP NOORD-HOLLAND